

emtacl12

konferanserapport

Av Anette Munthe, Universitetsbiblioteket i Oslo,
Medisinsk bibliotek

Så er EMTACL12 over. Tre interessante og intense dager med keynotes, papers og god anledning til å treffe kolleger fra inn- og utland. Som takk for reisestipendet fra SMH følger her en kort oppsummering av noen av foredragene jeg syntes var mest interessante.

Konferansens første taler, [Herbert van de Sompel](#) fra Los Alamos National Laboratory, har vært sterkt involvert i utviklingen av viktige protokoller, rammeverk og tjenester som OAI-PMH, OpenURL og SFX. Prosjektet han presenterte var [Memento](#) – time travel for the web. Bakgrunnen for prosjektet er endringene innen vitenskapelig kommunikasjon i en digital verden. Webben eksisterer kun i nåtid og er flyktig: nettsteder legges ned, innhold flyttes og dokumenter endres. Vi synes det er bra at informasjonen alltid er oppdatert, men dette skaper store utfordringer i forhold til arkivering. Tradisjonell arkivering forutsetter grenser og avslutninger, men stadig mer av kommunikasjonen blir «født digital» og finnes ikke som noe endelig produkt. Memento er en tjeneste som ved hjelp av DURI (dated URI) bygger broer mellom ulike versjoner av dokumenter. Eksempelvis vil `duri:1997-06-17:http://www.ntnu.no`, hente fram NTNUs nettside slik den så ut 17. juni 1997. Med stadig mer elektronisk publisering vil webmetrics (statistikk på webbruk) kunne gi et bedre bilde av hvor viktig en publikasjon er, og erstatte ”Impact factor”. Sompels presentasjon finnes her: www.slideshare.net/hvdsomp/painyourselfinthecorner-infrastructure

Bibliotekar [Karen Coyle](#), stilte i sin keynote «Think different», spørsmålsteget ved bibliotekenes tradisjonelle katalogiseringsarbeid. Det er nå mer enn 30 år siden vi sluttet med kortkataloger, men fortsatt er vi opptatt av alfabetet som sorteringsrekkefølge, og vi registrerer sidetall på bøker selv om sidetall ikke lenger er en dimensjon i en del

elektroniske format. Hennes budskap er å flytte fokus fra innpakning til innhold, og fra enhet til sammenheng. I stedet for utførlig bibliografisk beskrivelse, må vi få fram hvordan boka (eller hva det nå er) forholder seg til andre bøker, andre ressurser, til emner, tidsperioder og mennesker. Vi må innse at de aller færreste av brukerne starter sine søk på bibliotekets nettsider, og at det vi har å tilby – og som betyr noe for brukeren – er samlingene, både de trykte og elektroniske. For å overleve må bibliotekene innse dette og sørge for å gjøre sine ressurser mest mulig tilgjengelige via de store søkemotorene som Google og Bing, for eksempel ved å bruke de beskrivende kodene i <http://schema.org/>.

[Rudolf Mumenthaler](#), University of Applied Sciences HTW Chur (Switzerland), startet konferansens andre dag med foredraget «Innovation management in and for libraries». Den fundamentale teknologiske utviklingen har store konsekvenser for bibliotekene. Den medfører bl.a. endringer i brukeratferd og forventninger, og kan ikke ignoreres. Et eksempel er bruken av mobiltelefon som fører til at brukerne etterspør apper for de viktigste tjenestene. Hvordan skal bibliotekene møte dette? Meget enkelt, sier Mumenthaler, og viser til en tweet fra universitetsbiblioteket i Bremen: God innovasjonsledelse betyr å gi medarbeiderne tid og å la dem prøve det ut. Det er det hele. Deretter gikk han gjennom de syv trinnene han anser som nødvendige for å skape en god innovasjonskultur. I disse inngår å etablere en enhet for innovasjonsledelse, men ikke å delegere innovasjon til kun én person, å ha høy

toleranse for feil (med henvisning til MIT Libraries' [Beta graveyard](#)), å involvere brukere og å vedlikeholde sin produktportefølje. For å kunne starte nye prosjekter og ta på seg nye oppgaver, må man også klare å luke ut det som ikke bør videreføres. Men det viktigste av alt er å skape en kultur for innovasjon. Organisering og ledelse kan aldri erstatte «a spirit of innovation». Presentasjonen finnes her: <http://www.slideshare.net/ruedi.mumenthaler/mumenthaler-innovation-managementemtacl12>

[Jens Vigen](#) fra CERN Scientific Information Service, snakket i sin keynote om hva Open Access har betydd for forskningen innen High Energy Physics (HEP) gjennom 50 år. CERN-konvensjonen fra 1953 slår fast prinsippet om Open Access. Gjennom avtaler med forlagene har dette kunnet gjennomføres, og med unntak av enkelte konferanseforedrag er alle forskningsresultat fra CERN utgitt som Open Access. Vi må være klar over at det man egentlig bør betale for i dag, ikke er innholdet i tidsskriftene, men selve prosessen med peer-reviews (fagfellevurderinger), og det er bedre å betale dette med Open Access avgifter enn å bruke pengene på abonnementer. For at dette skal fungere er det imidlertid nødvendig at alle er med! SCOAP³ er et globalt konsortium som jobber for å konvertere de sentrale tidsskriftene innen partikkelfysikk fra abonnement til Open Access. Vigen sa at spenningen mellom institusjonelle og faglige arkiver som [arXiv](#) er unødvendig. Disse arkivtypene har ulike funksjoner og utfyller hverandre. Han nevnte også erfaringer med brukerstyrt akkvisisjon av e-bøker (PDA). Dette har vært en så stor suksess at prinsippet nå blir det gjeldene ved innkjøp av både elektroniske og trykte bøker i CERN-biblioteket.

Konferansens avslutningsforedrag ved [Brian Kelly](#) fra forskningsorganisasjonen UKOLN, «What next for libraries? Making sense of the future», handlet om prosjektet [JISC observatory](#). Hensikten er å etablere systematiske måter for å kartlegge trender og fremtidige utfordringer innen bruken av teknologi i høyere utdanning. Men selv om prosjektets mål er å etablere metoder for å identifisere inno-

vativ praksis, er det også nødvendig med kunnskapsbaserte metoder for å bestemme hva som er eksisterende «best practice» og sikre at denne implementeres på en effektiv måte. Det kan være nyttig å skille mellom begrepene invensjon, innovasjon og forbedring. Invensjon handler om å skape en idé eller metode, innovasjon om å ta den i bruk, forbedring om å endre noe man allerede gjør. Det kan godt hende at potensielt innovative ideer ikke får betydning fordi det er mulig å gjøre vesentlige forbedringer av de metodene man allerede har etablert.

Kelly snakket også om bibliotekenes fremtid. I disse tider med en «storm» av ny teknologi og samtidige økonomiske utfordringer, ligger det en fare i å anta at den bare er lys. Fra USA rapporteres det om hvordan høyere utdanning er i ferd med å bli en markedsøkonomi og ved London Metropolitan University outsources de fleste tjenestene (inklusive IT og bibliotek) til private firmaer. Men det finnes fortsatt muligheter for bibliotekarer, ikke minst i forhold til bruk av den sosiale webben. Undersøkelser viser at Twitter og LinkedIn er med på å synliggjøre publikasjoner i institusjonelle arkiver, og bibliotekarer kan ha en rolle i å støtte og veilede forskere i hvordan disse tjenestene best kan brukes. Institusjonelle arkiver er et område i vekst hvor det finnes mange muligheter, og med et fremvoksende samarbeid mellom Wikipedia og akademia, kan man også se for seg muligheter for bibliotekarer her. Det er ikke lett å oppsummere alt han sa, og Kellys artikkel kan leses i sin helhet her: <http://opus.bath.ac.uk/31642/>

I tillegg til de inviterte talerne vil jeg trekke frem tre interessante presentasjoner fra parallellsesjonene. [Guus van den Brekel](#), University Medical Center Groningen (UMCG), var opptatt av hvilken rolle biblioteket kan ha i å samle og synliggjøre organisasjonens forskningsaktivitet. Dette er viktig både for biblioteket og organisasjonen. Universitetssykehuset i Groningen produserer hvert år mer enn 2000 forskningspublikasjoner og tallet er økende. Biblioteket har tidligere forsøkt å synliggjøre disse på forskjellige måter som har krevd installering av plug-ins eller registrering på nettstedet, men erfaringen viser at dette har vært for

komplisert. Leger og forskere har liten tid, og ønsker bare en nettside de kan slå opp på. Ved hjelp av gratis webteknologi for blogger (FeedWordPress) og et minimum av kostnader og arbeidsinnsats, har biblioteket etablert [atUMCG](#). Denne nettsiden fungerer som en oversikt for biblioteket og universitetet, men har i tillegg resultert i mye trafikk til universitetets nettsider utenfra. En positiv sideeffekt er at institusjonens oppmerksomhet på hva biblioteket har å tilby av ressurser, tjenester og kompetanse har økt. Presentasjonen finnes her: <http://www.slideshare.net/digicmb/promotion-of-scientific-output-made-possible-by-your-library>

[Shun Nagaya](#) fra Japan presenterte Covo.js, et JavaScript-rammeverk som kan forenkle bruken av kontrollerte vokabularer på webben, og begynte med å snakke om tradisjonelle bibliotekverktøy og hvordan disse kan forbedre gjenfinningen på nett. Web-APIer og dataformatet Linked Open Data sprer seg raskt og gjør det enklere å benytte seg av de autoritetsregistre som allerede finnes, bl.a. tesauri og andre kontrollerte vokabular. Covo.js støtter foreløpig 10 vokabular, bl.a. LCSH og MeSH, og kan brukes til å legge emneord på alle typer webdokument, også PDF og andre «ikke-programmerbare» formater. Grunnen til at man har valgt JavaScript er at dette er en standard som ikke krever egen plug-in i nettleseren. Du kan lese hele artikkelen her: <http://journal.code4lib.org/articles/5994>

[Tor Arne Dahl](#) fra Høgskolen i Oslo og Akershus (HIOA), snakket om “EPUB as publication format in open access journals – workflow and tools”. HIOA utgir fire Open Access-tidsskrifter på en plattform basert på Open Journal Systems (OJS) med PDF som standard publiseringsformat. Men PDF er vanskelig å lese på brett som iPad og eboklesere som Amazon Kindle og Sony lesebrett. Lesbarhet for synshemmete er også et stort problem. EPUB er et bedre format. Det er basert på XML, er «flytende» og spesielt beregnet på eboklesere. Biblioteket ved HIOA, som har ansvaret for publiseringen av tidsskriftene, ønsket å tilby artiklene i flere formater. Ulike konverteringsverktøy (Calibre, Sigil, writer2epub, InDesign) ble

forsøkt, men ikke vurdert gode nok til formålet. Disse kan fungere hvis kildedokumentet (Word) følger strikte maler, men erfaring fra andre Open Access-tidsskrifter som PLoS ONE og PubMed Central viser at manuell koding kan være nødvendig. Disse bruker Journal Publishing Tag Set, opprinnelig utviklet av NLM til dette og det samme ble forsøkt ved HIOA. Den ferdigkodete XML-filen kan transformeres til ulike formater som XHTML, EPUB og PDF, og kvaliteten på et slikt EPUB-format er mye bedre enn det man får ved hjelp av konverteringsverktøy. Dette er en mer tidkrevende arbeidsprosess enn bare å publisere i PDF, men biblioteket ved HIOA vil likevel påta seg arbeidet med konverteringen, og håper å kunne være til inspirasjon for andre bibliotek som har ansvar for utgivelse av Open Access-tidsskrifter.

Hvis du vil lese mer fra EMTACL12, kan Lukas Kosters bloggpost anbefales: <http://commonplace.net/2012/10/change-or-be-irrelevant/>